

NORGES BANKS UTLÅNSUNDERSØKELSE

Lavere utlånsmarginer på lån til husholdningene

3. KVARTAL 2016
PUBLISERT: 20.10.2016

UNDERSØKELSEN ER GJENNOMFØRT I PERIODEN
30. SEPTEMBER – 14. OKTOBER 2016

NORGES BANK

Norges Banks kvartalsvise utlånsundersøkelse er en kvalitativ spørreundersøkelse om bankenes vurdering av etterspørsel etter kreditt og kredittpraksis. De ni største bankene i det norske lånemarkedet deltar i undersøkelsen: DNB, Nordea Bank Norge, Danske Bank, Handelsbanken Norge, Sparebank 1 SR-bank, Sparebanken Vest, Sparebank 1 SMN, Sparebank 1 Nord-Norge og Sparebanken Sør. Undersøkelsen skal belyse endringer i etterspørselen etter lån, bankens kredittpraksis, herunder lånebetingelser og priser samt faktorer som forklarer bankenes kredittpraksis og priser. Spørreskjemaene besvares av bankene rett etter kvartalsslutt. Undersøkelsen ble første gang gjennomført etter 4. kvartal 2007.

I undersøkelsen skilles det mellom lån til husholdninger og lån til ikke-finansielle foretak. For hvert spørsmål blir bankene bedt om å sammenligne utviklingen fra det nest siste kvartalet til det kvartalet som nettopp er avsluttet. De skal også sammenligne utviklingen i kvartalet som nettopp er avsluttet, med forventningene til kommende kvartal. Spørsmålene besvares ved å krysse av på en skala med fem alternativer av typen: økt mye, økt noe, ingen endring, falt noe, falt mye. I figurene i denne rapporten er svaralternativene konvertert til en tallskala som løper fra +2 til -2. Dersom alle bankene i utvalget har svart at etterspørselen har økt noe, vil den beregnede verdien bli 1. Dersom alle rapporterer at etterspørselen har økt mye, blir verdien 2. Bankenes svar er aggregert og vektet med størrelsen på utlånsvolumene. Vektene oppdateres hvert annet år.

Fra og med 3. kvartal 2016 er det foretatt enkelte endringer i spørsmålene i utlånsundersøkelsen og måten resultatene rapporteres. Endringene medfører ingen innholdsmessig forskjell i forhold til tidligere, og har ikke resultert i brudd i tallserier. I Norges Bank Staff Memo 17/2016, [«Bankenes etterspørsel og kredittpraksis siden 2008: Resultater fra Norges Banks utlånsundersøkelse»](#), gjøres det rede for erfaringer med utlånsundersøkelsen.

Norges Banks utlånsundersøkelse 3. kvartal 2016

I 3. kvartal rapporterte bankene om få endringer i lånemarkedene. Etterspørselen etter lån fra husholdningene økte litt, mens etterspørselen etter lån fra ikke-finansielle foretak var om lag uendret. Bankenes kredittpraksis var om lag uendret for husholdningene, mens det ble rapportert om en liten innstramming i kredittpraksisen overfor foretakene. Utlånsmarginene på lån til husholdningene falt noe, mens de økte litt for foretakene.

Utlån til husholdninger

Husholdningenes samlede etterspørsel etter boliglån økte litt i 3. kvartal, etter også å ha økt litt foregående kvartal, se figur 1. Etterspørselen etter førstehjemslån økte litt, mens etterspørselen etter fastrentelån falt litt, se figur 3. I 2. kvartal hadde bankene ventet at låneetterspørselen ville være uendret i 3. kvartal, og bankene venter nå heller ingen endringer i etterspørselen for 4. kvartal.

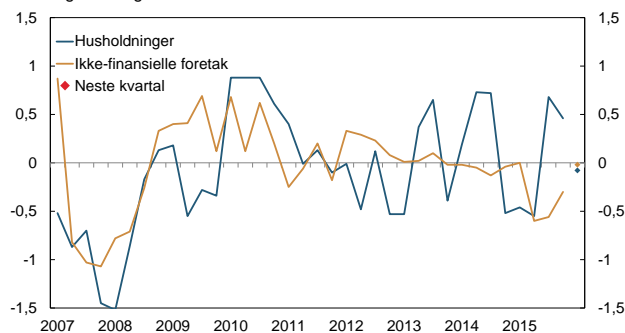
Bankene rapporterte ikke om endringer i kredittpraksisen overfor husholdningene i 3. kvartal, se figur 2 og 4-6. Bankene venter heller ingen endringer i kredittpraksisen i 4. kvartal. Lånebetingelsene overfor husholdninger har vært om lag uendret de siste kvartalene, se figur 7 og 8. Bankene rapporterte at utlånsmarginen på lån til husholdninger falt noe i 3. kvartal, se figur 9 og 10. Utlånsmarginen ventes å være uendret i 4. kvartal.

Utlån til ikke-finansielle foretak

De ikke-finansielle foretakenes samlede etterspørsel etter lån har falt litt de siste kvartalene, se figur 1. Bankene ventet på forhånd at låneetterspørselen ville være om lag uendret i 3. kvartal, se figur 11. Bankene venter heller ingen endringer i etterspørselen samlet sett for kommende kvartal, men de venter litt høyere etterspørsel etter fastrentelån.

Bankene strammet litt inn på kredittpraksisen overfor næringsseiendom og for foretak samlet sett i 3. kvartal, se figur 2 og 12. Kredittpraksisen ventes å være uendret i 4. kvartal. Bankene rapporterte at makroøkonomiske og næringsspesifikke utsikter trekker i retning av strengere kredittpraksis, se figur 13 og 14. Det er spesielt situasjonen i oljerelaterte næringer som trekkes frem. Bankene har ikke rapportert om vesentlige endringer i lånebetingelser overfor foretak, se figur 15 og 16. Bankene rapporterte at utlånsmarginen på lån til foretak økte litt i 3. kvartal, se figur 17 og 18.

Figur 1 Etterspørsel etter lån fra husholdninger¹ og ikke-finansielle foretak². Endring fra foregående kvartal³. 4. kv. 2007 – 3. kv. 2016

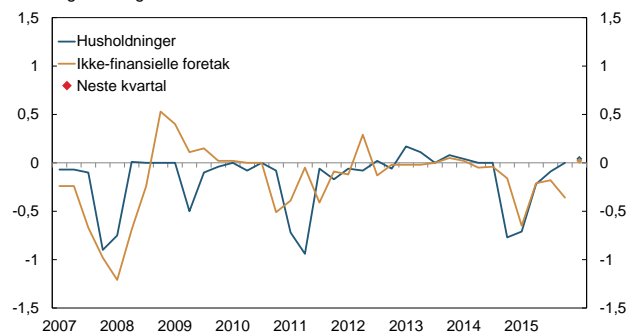
¹ Lån med pant i bolig

² Samlede lån til ikke-finansielle foretak

³ 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye

Kilde: Norges Bank

Figur 2 Kredittpraksis overfor husholdninger¹ og ikke-finansielle foretak². Endring fra foregående kvartal³. 4. kv. 2007 – 3. kv. 2016

¹ Lån med pant i bolig

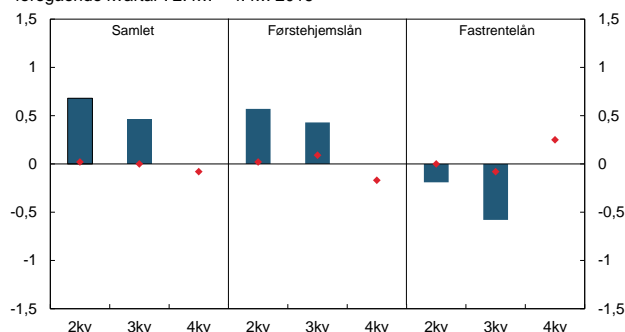
² Samlede lån til ikke-finansielle foretak

³ 2/1 = Mye/Noe lettere å få lån, 0 = Ingen endring, -1/-2 = Strammet til noe/mye

Kilde: Norges Bank

Nærmere om lån med pant i bolig til husholdningene

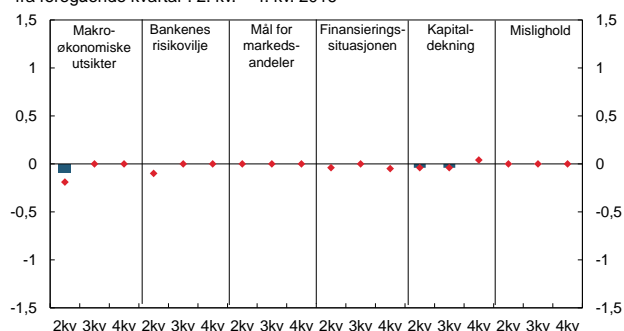
Figur 3 Husholdningenes etterspørsel etter lån med pant i bolig¹. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal

² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
Kilde: Norges Bank

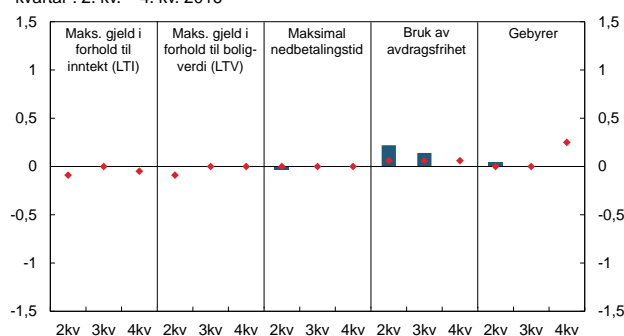
Figur 5 Faktorer som påvirker kredittpraksisen overfor husholdninger¹. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal

² 2/1 = Betydelig/Noe lettere å få lån, 0 = Ingen endring, -1/2 = Noe/Betydelig innstramming
Kilde: Norges Bank

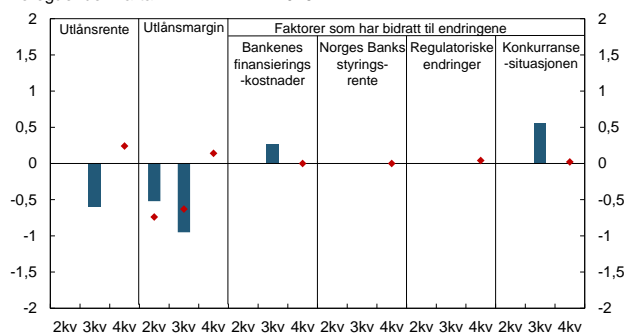
Figur 7 Lånebetingelser overfor husholdninger¹. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal

² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
Kilde: Norges Bank

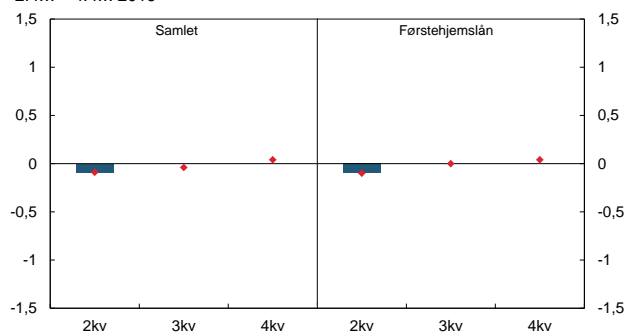
Figur 9 Utlånsrente og utlånsmargin¹. Lån til husholdninger. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal

² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
Kilde: Norges Bank

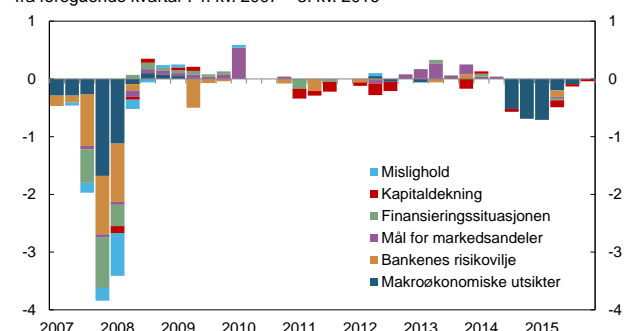
Figur 4 Kredittpraksis overfor husholdninger¹. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal

² 2/1 = Mye/Noe lettere å få lån, 0 = Om lag uendret, -1/2 = Strammet til noe/mye
Kilde: Norges Bank

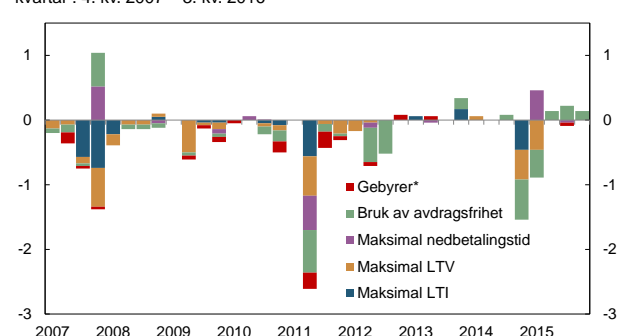
Figur 6 Faktorer som påvirker kredittpraksisen overfor husholdninger¹. Endring fra foregående kvartal². 4. kv. 2007 – 3. kv. 2016

¹ Alle faktorene bankene har oppgitt er, summert. Dersom alle bankene svarer «økt mye» på alle faktorene, ville samlet verdi bli 12. Se neste fotnote:

² 2/1 = Betydelig/Noe lettere å få lån, 0 = Ingen endring, -1/2 = Noe/Betydelig innstramming
Kilde: Norges Bank

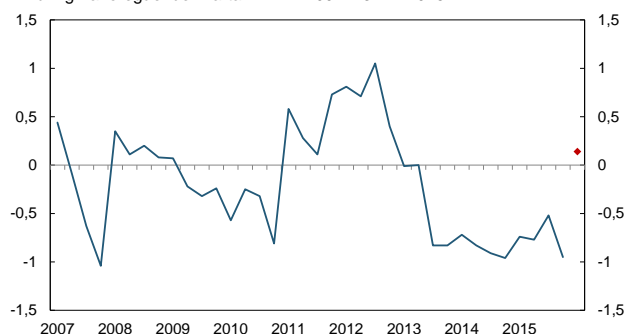
Figur 8 Lånebetingelser overfor husholdninger¹. Endring fra foregående kvartal². 4. kv. 2007 – 3. kv. 2016

¹ Alle endringer i lånebetingelser bankene har oppgitt, er summert. Dersom alle bankene svarer «økt mye» på alle faktorene, ville samlet verdi bli 10. Se neste fotnote:

² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
* Økte gebyrer betyr at det blir vanskeligere å få lån. I figuren er derfor gebyrserien negativisert
Kilde: Norges Bank

Figur 10 Utlånsmargin på samlede lån med pant i bolig til husholdninger¹. Endring fra foregående kvartal². 4. kv. 2007 – 3. kv. 2016

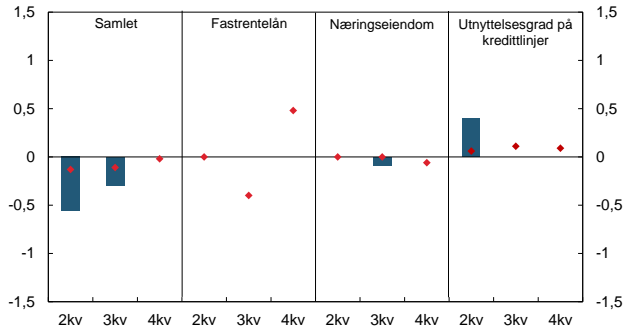

¹ Blå linje viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Rødt punkt viser forventet utvikling 4. kvartal

² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
Kilde: Norges Bank

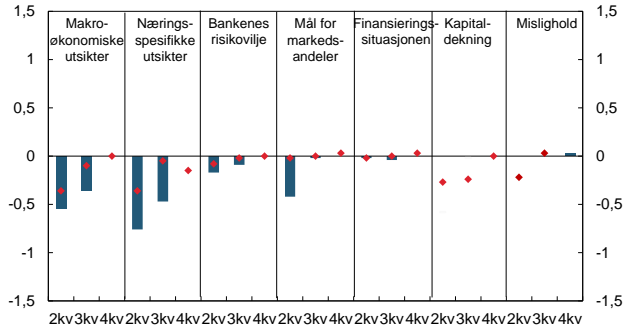
Nærmere om lån til ikke-finansielle foretak

Figur 11 Etterspørsel etter lån fra ikke-finansielle foretak¹. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

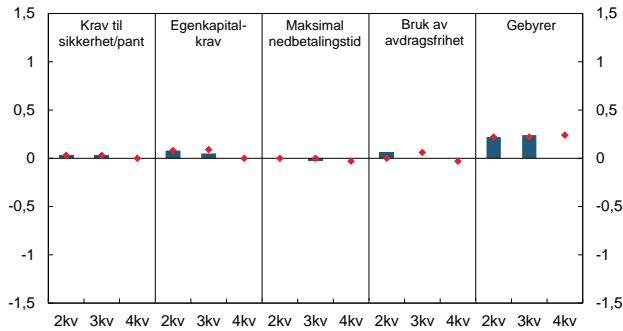
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
 Kilde: Norges Bank

Figur 13 Faktorer som påvirker kredittpraksisen overfor ikke-finansielle foretak¹. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

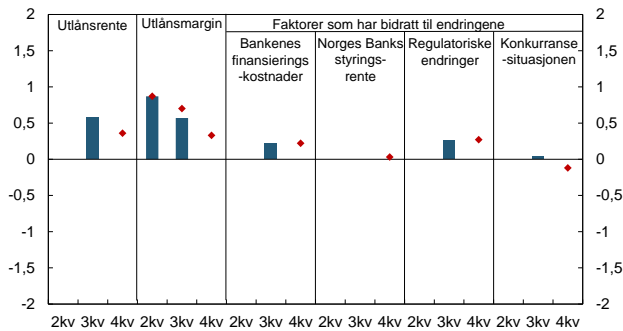
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Betydelig/Noe lettere å få lån, 0 = Ingen endring, -1/2 = Noe/Betydelig innstramming
 Kilde: Norges Bank

Figur 15 Lånebetingelser overfor ikke-finansielle foretak¹. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

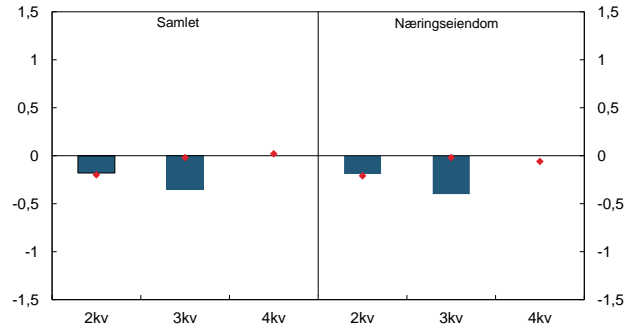
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
 Kilde: Norges Bank

Figur 17 Utlånsrente og utlånsmargin¹. Lån til ikke-finansielle foretak. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

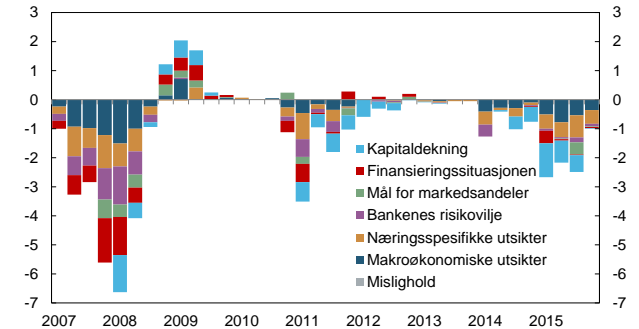
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
 Kilde: Norges Bank

Figur 12 Kredittpraksis overfor ikke-finansielle foretak¹. Endring fra foregående kvartal². 2. kv. – 4. kv. 2016

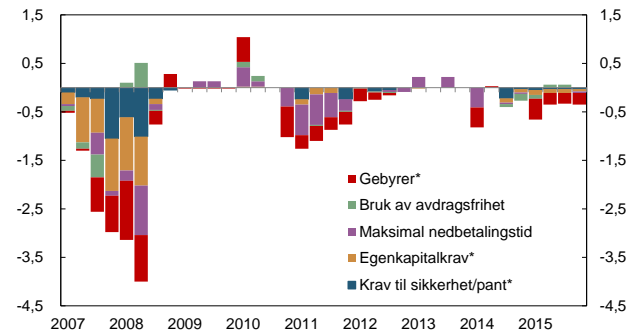
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Mye/Noe lettere å få lån, 0 = Om lag uendret, -1/2 = Strammet til noe/mye
 Kilde: Norges Bank

Figur 14 Faktorer som påvirker kredittpraksisen overfor ikke-finansielle foretak¹. Endring fra foregående kvartal². 4. kv. 2007 – 3. kv. 2016

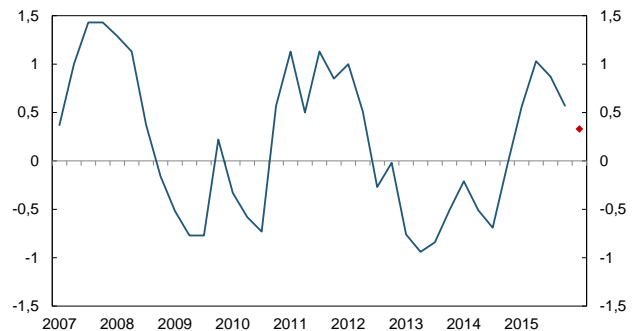
¹ Alle faktorene bankene har oppgitt, er summert. Dersom alle bankene svarer «økt mye» på alle faktorene, ville samlet verdi bli 14. Se neste fotnote:
² 2/1 = Betydelig/Noe lettere å få lån, 0 = Ingen endring, -1/2 = Noe/Betydelig innstramming
 Kilde: Norges Bank

Figur 16 Lånebetingelser overfor ikke-finansielle foretak¹. Endring fra foregående kvartal². 4. kv. 2007 – 3. kv. 2016

¹ Alle endringer i lånebetingelser bankene har oppgitt, er summert. Dersom alle bankene svarer «økt mye» på alle faktorene, ville samlet verdi bli 10. Se neste fotnote:
² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
 * Økning i *-seriene betyr at det blir vanskeligere å få lån. I figuren er seriene derfor negativisert
 Kilde: Norges Bank

Figur 18 Utlånsmargin på samlede lån til ikke-finansielle foretak. Endring fra foregående kvartal². 4. kv. 2007 – 3. kv. 2016

¹ Blå linje viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal. Rødt punkt viser forventet utvikling 4. kvartal
² 2 = Økt/øker mye, 1 = Økt/øker noe, 0 = Om lag uendret, -1 = Falt/faller noe, -2 = Falt/faller mye
 Kilde: Norges Bank

